

Berki Ádám¹ – Szabó Tamás² – Gáspár Bettina³ – Dr. Szekeres Diána⁴

A nagyszabású sportrendezvények gazdasági és szociokulturális hatásainak vizsgálata

ÖSSZEFOGLALÁS

A tanulmány fő célja a nagyszabású sportesemények gazdasági következményeinek átfogó vizsgálata, különös tekintettel azokra a hatásokra, amelyek a rendező országok gazdaságára gyakorolnak. A vizsgálat hipotézisei szerint ezek a rendezvények jelentős pozitív gazdasági hatásokkal járnak, mint például a turizmus bővülése, a helyi vállalkozások tevékenységének fokozódása és az infrastrukturális fejlesztések. A kutatás módszertana korábbi sportesemények gazdasági értékeléseire, helyi és globális gazdasági statisztikákra, valamint releváns szakirodalmi forrásokra támaszkodik. A tanulmány kiemelten foglalkozik a sportrendezvények gazdasági hatásainak hosszú távú következményeivel, beleértve a tartós előnyöket és kihívásokat. A négy vizsgált világbajnokság – Németország (2006), Dél-Afrika (2010), Brazília (2014) és Oroszország (2018) – elemzése alapján megerősíti, hogy a sportesemények gazdasági hatásainak alapos előzetes felmérése elengedhetetlen a várt gazdasági és társadalmi előnyök maximalizálása érdekében. A kutatás rávilágít a társadalmi kihívások kezelésének fontosságára, mint a költségvetési túllépések és a társadalmi elégedetlenség. A jövőbeli kutatások irányába mutatva, a tanulmány egy integrált mutatószám kidolgozását javasolja, amely képes lenne komplex módon értékelni egy sportesemény várható társadalmi és gazdasági hatásait, elősegítve a sportrendezvények hatékonyabb tervezését és értékelését.

Kulcsszavak: sportesemények gazdasági értékelése, labdarúgás világbajnokság, aggregált mutatószám, gazdasági-társadalmi teljesítményértékelés, statisztikai analízis

BEVEZETÉS

Nemzetközi sportesemények jelentős hatással bírnak a házigazda városok és országok keresleti-kínálati dinamikájára, különösen érzékelhetően a turizmus, a szállodaipar és a vendéglátóipar területén, ahol jelentős növekedést figyelhetünk meg. A szakirodalom alapján a sportágazatnak jelentős közvetlen gazdasági hatásai vannak, amelyek elsősorban a szállodákban, éttermekben, kiskereskedelemben és a közlekedési szolgáltatá-

sokban mutatkoznak meg (Business Review, 2022; The Sport Journal, 2008).

A maratonfutás, mint sportturisztikai esemény, az utóbbi időben növekvő népszerűsége tett szert mint turisztikai vonzóerő Getz (2008) az eseményturizmus különböző szakmai és tudományos megközelítéseit elemezte, rámutatva, hogy az események mérete – legyen az kicsi, közepes vagy nagyszabású – döntően befolyásolja a publicitás szintjét, amely helyi, nemzeti, nemzetközi vagy globális lehet. A szakirodalom elsősorban a menedzsment és marketing aspektusokra összpontosít, gyakran kiindulva abból a feltételezésből, hogy az események gazdasági hatásai pozitívak és ezek az állítások rövid távú gazdasági hatásvizsgálatokon alapulnak.

A sportturizmus területén alkalmazott gazdasági hatásvizsgálatok fontosságát számos kutatás is alátámasztja. Kurtzman (2005) ezeknek az elemzéseknek átfogó áttekintését nyújtja, míg Burgan és Mules (1992) az e témakörben folytatott korai vitákra helyezik a hangsúlyt. A nemrégiben végzett esettanulmányok, mint például a 2008-as pekingi olimpia (Li et al., 2013) és Huang és munkatársai (2014) által a Shanghai Nemzetközi Maraton vizsgálatai, a gazdasági hatások különböző aspektusaira fókuszálnak. Crompton (2006) szerint ezek a vizsgálatok hajlamosak a gazdasági előnyöket politikai okokból túlbecsülni, ami szakértői kritikákat von maga után. Taks és munkatársai (2011) például a 2005-ös Pan-amerikai Junior Atlétikai Bajnokság kapcsán elmentés gazdasági hatásokat tártak fel különböző módszertanok alkalmazásával. Ezek az eredmények arra utalnak, hogy a gazdasági hatásvizsgálatokat óvatosan és a lehetséges költségeket, valamint a politikai tényezőket is figyelembe véve kell értékelni.

Matheson (2009) kritikusan vizsgálja azokat a gazdasági multiplikátorokat, amelyeket a sportesemények gazdasági hatásainak elemzésére használnak. Ezek a multiplikátorok – amelyek az input-output modellekből származnak – Matheson szerint nem veszik figyelembe azokat a gazdasági változásokat, amelyek az események után következhetnek be. Több közgazdász, mint például Szymanski (2002), megosztja ezt a nézetet, állítva, hogy a labdarúgó világbajnokságoknak negatív hatása van a gazdasági növekedésre. Hasonlóképpen, Baade és Matheson (2004) szerint a 1994-es Egyesült Államokban rendezett labdarúgó világbajnokság gazdasági hatásai is negatívak voltak az előzetes várakozásokkal ellentétben. Porter és Fletcher (2008) a 1996-os nyári olimpiai játékok és a 2002-es téli olimpiai játékok elemzése során arra a következtetésre jutottak, hogy a gazdasági hatások elhanyagolhatóak voltak.

1 Bsc hallgató Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

2 Bsc hallgató, Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar

3 PhD hallgató, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola

4 Egyetemi docens, Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem Gazdaság és Társadalomtudományi Intézet

További módszereket is alkalmaznak, mint például a számítható általános egyensúlyi modelleket és a feltételes értékelési módszereket. Dwyer és munkatársai (2004) az előbbiről nyújtanak áttekintést, míg Papanikos (2003) a 2004-es olimpiai helyszínek utólagos hasznosításának értékelésére alkalmazta az utóbbit. Carson (2012) és Hausman (2012) kritikai és részletes áttekintést nyújtanak a feltételes értékelési módszerekről, amelyek bár költségesek és bonyolultak, mégis pontos becsléseket nyújtanak a sportturisztikai események gazdasági előnyeiről és költségeiről.

Mikroökonómiai megközelítések is alkalmazásra kerülnek a gazdasági hatások mérésében. Lamla és munkatársai (2014) több mint 700 svájci hotel és étterem adatait elemezték az EU-RO 2008 labdarúgó bajnokság idején. Az eredmények vegyesek voltak: egyes vállalkozások profitáltak, míg mások veszteségeket szenvedtek. Összességében a hatás negatív volt, különösen a szállodák esetében ahol a júniusi eladások csökkenése figyelhető meg az előző év azonos hónapjához képest. Ez a csökkenés összefüggésben áll a labdarúgó mérkőzések időszakában megrendezett konferenciák és kongresszusok számának csökkenésével. A szerzők a sportturisztikai események hosszú távú hatásait is vizsgálták, amelyeket jelentéktelennek találtak. A hosszú távú hatásokat Spilling (1996) és Jasmand és Maennig (2008) is elemezték. Az előbbi szerint a 1994-es lillehammeri téli olimpia hosszú távú hatása szerény volt, „aránytalanul kicsi a rendezés hatalmas költségeihez képest”. Az utóbbi tanulmány szerint a 1972-ben olimpiai játékokat rendező német régiókban pozitív hosszú távú gazdasági növekedést tapasztaltak más régiókhoz képest, bár a foglalkoztatásban nem volt számottevő hatás. Rose és Spiegel (2011) szerint azok az országok, amelyek ilyen eseményeket rendeznek vagy sikertelenül pályáznak rájuk, a világnak azt a jelzést küldik, hogy nyitottak és készen állnak az üzletre, hosszú távú pozitív hatást gyakorolva az exportra és a beruházásokra, ezáltal elősegítve a gazdasági növekedést és munkahelyteremtést. Bár módszertanilag kritizálták őket (kiválasztási torzítás miatt), vitathatatlan, hogy az ilyen eseményekre pályázó országok a jövőbeni pozitív gazdasági fejlődést várják. Baumann és munkatársai (2009) a Hawaii sportturisztikai eseményeinek hatását mérték a napi repülőgép-érkezések adatainak felhasználásával. Pozitív hatásokat találtak: a Honolulu Maraton, a Pro Bowl és az Ironman Triathlon jelentős növekedést eredményezett a nettó érkezésekben. Azonban gazdasági becsléseket nem nyújtottak a hatásokról.

Externáliák Elemzése

Nagy sportrendezvények jelentős externáliákat generálnak, melyek pozitív és negatív hatásokat egyaránt magukban foglalnak. A pozitívumok közé tartozik a helyi gazdasági aktivitás fokozódása, míg a negatív hatások között megemlíthető a forgalmi torlódások és környezeti terhelések. Ezek a következmények túlmutatnak a közvetlen gazdasági tranzakciókon, érintve a helyi közösség életminőségét (Wicker, 2019).

Egyes tanulmányok a nagy sportesemények elemzésekor három fő területre fókuszálnak: társadalmi, gazdasági és környezeti hatásokra. Albers (2004) szerint a társadalmi dimenzió a közösségi identitásra, a sport iránti érdeklődésre és tudatosságra gyakorolt hatást foglalja magában. A környezeti szempontok közé sorolható a hulladéktermelés, a zajszennyezés és ezek a közösség környezetvédelmi érzékenységére gyakorolt hatásai. Gazdasági szempontból Albers kiemeli, hogy a sportesemények

gazdasági következményei között szerepelnek a rendezési költségek, a közvetlen bevételek és a hosszú távú megtérülések.

A sportrendezvények környezeti terhelésének és következményeinek elemzése is kiemelkedő jelentőségű. A társadalmi hatások terén az identitás és a sportkultúra alakításának fontossága kerül előtérbe. Heinemann (1995) részletesen tárgyalja a sportrendezvények makro- és mikrogazdasági hatásait. Grozea-Helmenstein és Kleissner (2003) szerint makrogazdasági szinten a sportesemények hatásai a kereslet, az árszínvonal, a foglalkoztatottság és a külkereskedelem területén mutatkoznak meg, míg mikrogazdasági szinten a közvetlen pénzügyi és nem pénzügyi eredményeket lehet megfigyelni.

Helmenstein és munkatársai (2007) szerint a nagy sportrendezvényekkel összefüggő infrastrukturális beruházások pozitív gazdasági hatásai között megfigyelhető az érintett iparágak fellendülése és a foglalkoztatás növekedése, ami a vásárlóerő élénkülésével jár együtt. Ugyanakkor a negatív hatások között említendő az állami források és adóbevételek a beruházásokhoz való felhasználása.

A nagy sportesemények mikrogazdasági hatásai az eseményhez kapcsolódó vállalatok szintjén jelentkeznek, két fő csoportra oszthatók: közvetlen és közvetett hatások. A közvetlen hatások magukban foglalják az eseményre látogató turisták költségeit és a helyi gazdaság stimulálását, míg a közvetett hatások olyan hosszú távú, áttételes következmények, mint például a rendező város vagy ország nemzetközi hírnevének javulása. Ez utóbbi hozzájárul a turisztikai vonzerő hosszú távú növekedéséhez. Példaként említhető a 2023-as budapesti atlétikai világbajnokság, amely jelentős országimázs értékkel bír ahol a televíziós közvetítések révén a rendező ország hírneve széles körben terjed (Németh, 2023).

A sportesemények a helyi infrastruktúra fejlődését is elősegíthetik, különösen azokban a területeken, amelyek korábban hátrányos helyzetben voltak. Ez a fejlődés hozzájárul a helyi gazdaság élénkítéséhez és a munkahelyteremtéshez. A sportesemények által kiváltott lelkesedés és izgalom továbbá hozzájárul a sport népszerűségének növekedéséhez, ami pozitív hatással lehet a nemzet egészségére és gazdasági produktivására.

Kutatás módszertan

A jelen kutatási projekt elsődleges célja a nagyszabású sportrendezvények gazdasági következményeinek alapos vizsgálata, különös figyelmet fordítva azokra a következményekre, amelyek a rendező országok gazdasági rendszerére hatást gyakorolnak. A vizsgálati hipotéziseink között szerepel az az állítás, hogy a sportrendezvények pozitív gazdasági hatásokat generálnak, amelyek a turizmus bővülését, a helyi vállalkozások tevékenységének fokozódását és az infrastrukturális beruházásokat foglalják magukban. Ezenkívül azt is hipotetizáljuk, hogy ezek a rendezvények szociokulturális előnyökkel járnak, mint az összetartozás érzésének megerősítése és a nemzetközi kapcsolatok fejlesztése. A kutatási metodológiánk kiterjed különféle források és módszerek alkalmazására, beleértve korábbi sportesemények gazdasági értékeléseit, lokális és globális gazdasági statisztikákat, továbbá releváns szakirodalmi forrásokat. Ezek az információforrások összegyűjtése és elemzése lehetőséget biztosít számunkra a sportrendezvények gazdasági és szociokulturális következményeinek pontosabb megértésére, valamint a tartós gazdasági és szociális hatások felmérésére. Kutatásunk kiemelt figyelmet szentel a sportrendezvények gazdasági hatá-

sainak tartós következményeire, magában foglalva azokat a maradandó előnyöket és kihívásokat, amelyek a rendezvényeket házigazdaként szolgáló közösségek számára megmutatkozhatnak. Elemzésünk célja, hogy átfogó képet nyújtson a nagyszabású sportrendezvények gazdasági és szociokulturális hatásairól, figyelembe véve a különböző események sajátos hatásait.

EREDMÉNYEK

A négy labdarúgó világbajnokság, amelyeket Németországban 2006-ban, Dél-Afrikai Köztársaságban 2010-ben, Braziliában 2014-ben és Oroszországban 2018-ban rendeztek meg, valóban kiváló példákat szolgáltatnak arra, hogy a nagyszabású sportesemények milyen hatással vannak a gazdaságra különböző körülmények között. Ezek az események különböző gazdasági hatásokat generálnak, attól függően, hogy az adott ország milyen gazdasági helyzetben van, milyen infrastruktúrát épít ki vagy fejleszt az események előkészítése és lebonyolítása során, valamint hogyan kezeli a rendezvény utáni időszakot.

Németország 2006-os világbajnokság

A 2006-os németországi labdarúgó világbajnokság sportközgazdaságtani elemzése jelentős adatokra támaszkodik, amelyek bemutatják az esemény gazdasági hatásait és társadalmi kihívásait. A rendezvény előkészítése és lebonyolítása során a gazdasági aktivitás jelentős mértékben növekedett, amit az infrastruktúrára fordított beruházások és a Gross Domestic Product (GDP) emelkedése is alátámaszt. Az eseményre való felkészülés kapcsán 1,5 milliárd eurót fordítottak stadionok és egyéb létesítmények építésére és felújítására. Ezen felül a közlekedési infrastruktúrába történő beruházások volumene 5,6 milliárd eurót ért el, amely magában foglalta az útépitéseket, a tömegközlekedési hálózatok fejlesztését és más kapcsolódó projekteket (András és Kozma 2014). Ezek a beruházások jelentős mértékben hozzájárultak a helyi gazdaságok fejlődéséhez és a turizmus infrastrukturális támogatásához. A világbajnokság hatása a munkaerőpiacra is kiterjedt, ahol körülbelül 50.000 új munkahely jött létre, elsősorban a vendéglátóiparban, építőiparban, valamint a szolgáltatási és biztonsági szektorokban. Ezek az álláslehetőségek nem csak rövid távú foglalkoztatást biztosítottak a világbajnokság idejére, hanem hozzájárultak a hosszú távú gazdasági stabilitás és növekedés elősegítéséhez is. A világbajnokság közvetlen gazdasági hatását a GDP 2,4%-os növekedése is tükrözi, amely számos tényező, többek között a fokozott fogyasztás, a turizmus bevételeinek növekedése és az infrastrukturális fejlesztések által generált gazdasági tevékenység eredményeként valósult meg. Társadalmi szempontból a német lakosság jelentős többsége, körülbelül 79 százaléka, pozitívan értékelte a világbajnokság megrendezését, kiemelve annak gazdasági és turisztikai vonzerejét. Ez a magas szintű társadalmi támogatottság jelzi, hogy a lakosság számára a beruházások és a rendezvény által generált költségek meghaladták a szociális és gazdasági hasznokat.

Dél-Afrikai Köztársaság 2010-es világbajnokság

A 2010-es Dél-Afrikai labdarúgó világbajnokság sportközgazdaságtani elemzése kiemeli az esemény előkészületei és lebonyolítása során tett beruházások gazdasági és társadalmi hatásait. Az esemény Dél-Afrika számára egyedülálló lehetőséget jelentett a globális szinten való megjelenésre, az infrastrukturális fejlesztésekre, valamint a gazdasági és társadal-

mi kihívások kezelésére. A világbajnokság megrendezéséhez kapcsolódóan 1,43 milliárd euró értékű beruházás történt stadionok építésére és felújítására, míg a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére további 1,58 milliárd eurót fordítottak. (Ezek a beruházások jelentős mértékben hozzájárultak a helyi gazdaság fejlődéséhez, az ország turisztikai vonzerejének növeléséhez, valamint a közlekedési rendszer modernizálásához és hatékonyságának javításához. A világbajnokság közvetlen hatásaként az országban mintegy 500.000 új munkahely jött létre, amelyek elsősorban a turizmus, az építőipar, a vendéglátás és a biztonsági szolgáltatások területén koncentrálódtak (Dubik I. 2015). Ezek a munkahelyek nem csak rövid távú foglalkoztatási lehetőségeket biztosítottak, hanem hozzájárultak a munkanélküliség csökkentéséhez és a szakmai készségek fejlesztéséhez is. A gazdasági növekedés szempontjából a világbajnokság 0,5%-os GDP-növekedést eredményezett, ami bár pozitív hatásnak tekinthető, az előzetes várakozásokhoz képest mérsékelt eredmény. Ez a növekedés elsősorban a turizmus és a fogyasztás bővülésének köszönhető, amelyek a világbajnokság idején jelentősen megnövekedtek. Társadalmi szempontból azonban a világbajnokság jelentős kihívásokkal is szembeült, többek között a magas bűnözési rátával és a társadalmi egyenlőtlenségekkel. Bár a világbajnokság pozitív nemzetközi figyelmet hozott Dél-Afrikának, a távoli földrajzi elhelyezkedés és a biztonsági aggodalmak befolyásolták a külföldi látogatók számát. Ennek ellenére a rendezvény hozzájárult a nemzetközi kép pozitív alakításához és a bűnözés elleni intézkedések megerősítéséhez.

Brazília 2014-es világbajnokság

A 2014-es brazil labdarúgó világbajnokság sportközgazdaságtani elemzése komplex képet nyújt az esemény gazdasági hatásairól és társadalmi kihívásairól. A világbajnokság előkészítése során Brazília jelentős beruházásokat hajtott végre, amelyek célja az ország sportinfrastruktúrájának és közlekedési rendszerének fejlesztése volt, valamint a nemzetközi megjelenés és a gazdasági fejlődés előmozdítása. A rendezvényhez kapcsolódó teljes beruházás 2,8 milliárd eurót tett ki a sportlétesítményekre, míg a közlekedési infrastruktúrára fordított összeg elérte a 8,53 milliárd eurót. Ezek a beruházások célja az volt, hogy javítsák az ország közlekedési kapacitását, különösen a nagyvárosokban, ahol a világbajnokság mérkőzései zajlottak. A fejlesztések magukban foglalták útépitéseket, tömegközlekedési rendszerek korszerűsítését és repülőterek bővítését. A világbajnokság jelentős munkaerő-piaci hatásokkal is járt, összesen körülbelül 743.000 új munkahely jött létre, amelyek elsősorban a turizmus, az építőipar, a vendéglátás és a biztonsági szolgáltatások területén koncentráálódtak. Ezek a munkahelyek hozzájárultak a helyi gazdaságok élénkítéséhez és a munkanélküliség csökkentéséhez. A gazdasági növekedés tekintetében a világbajnokság hatása változó volt, a GDP-növekedés 0,2%-tól 7,1%-ig terjedt a különböző városokban (András és Kozma 2014). Ez a jelentős eltérés a regionális gazdasági struktúrákban és a világbajnokság által generált keresleti hatásokban rejlő különbségeket tükrözi. Egyes városokban a turizmus és a fogyasztás jelentős növekedése pozitív gazdasági lökést eredményezett, míg más területeken kevésbé volt érezhető az esemény gazdasági hatása. Társadalmi szinten a világbajnokság számos kihívással szembeült, többek között tömeges tüntetésekkel és költségkerettúllépésekkel.

kel. A lakosság egy része ellenezte a jelentős állami kiadásokat, amelyek a sporteseményhez kapcsolódtak, hangsúlyozva, hogy az erőforrásokat inkább az oktatás, az egészségügy és az alapvető infrastruktúra javítására kellene fordítani. A költségkerettúllépések és a projektek késedelmei tovább erősítették a társadalmi elégedetlenséget, ami több városban is tüntetésekhez vezetett.

Oroszország 2018-as világbajnokság

Az 2018-as oroszországi labdarúgó világbajnokság sportközgazdaságtani vizsgálata rávilágít az esemény által generált jelentős gazdasági dinamikára, valamint a társadalmi kontextusban felmerülő kihívásokra. A világbajnokság előkészítése és megrendezése során Oroszország számottevő beruházásokat hajtott végre, amelyek célja a sportinfrastruktúra fejlesztése, a közlekedési hálózat modernizálása és az ország nemzetközi megítélésének javítása volt. A teljes beruházási költségvetés 12,46 milliárd eurót tett ki, amely magában foglalta a stadionok építését és felújítását, valamint egyéb kapcsolódó infrastrukturális projekteket. A közlekedési infrastruktúra fejlesztésére külön 3,23 milliárd euró került fordításra, amely a közlekedési kapcsolatok javítását és a nagyobb városok közötti mobilitás elősegítését célozta, így hozzájárulva a rendezvény zökkenőmentes lebonyolításához és az ország turisztikai vonz erejének növeléséhez. A világbajnokság pozitív munkaerőpiaci hatásokkal is járt, összesen 220.000 új munkahely jött létre, amelyek elsősorban a vendéglátóiparban, az építőiparban, a turizmusban és a biztonsági szolgáltatásokban koncentráálódtak. Ezek az állások nem csak a rendezvény ideje alatti foglalkoztatást biztosították, hanem hozzájárultak a helyi gazdaságok fejlődéséhez és a munkanélküliség csökkentéséhez is. A gazdasági növekedés tekintetében a világbajnokság hatása változatos volt, a GDP 1,1%-os növekedést mutatott a különböző városokban. Ez a növekedés elsősorban a turizmus és a fogyasztás bővüléséből, valamint az infrastrukturális beruházásokból eredt, amelyek közvetlenül hozzájárultak az ország gazdasági aktivitásának élénkítéséhez. Társadalmi szempontból azonban a világbajnokság számos kihívást is felvetett. A költségvetési kiadások és a politikai korrupció kérdései éles vitákat váltottak ki, különösen azokban a közösségekben, amelyek az állami beruházások egyenlőtlen eloszlását tapasztalták. A civil társadalom egy része kritikusan szemlélte

a nagyszabású infrastrukturális projektekre fordított összeget, hangsúlyozva, hogy az országnak nagyobb figyelmet kellene fordítania az alapvető közszolgáltatásokra, mint az egészségügyre és az oktatásra.

KÖVETKEZTETÉS

A jelen tanulmány mélyrehatóan vizsgálta a nagyszabású sportesemények gazdasági és szociokulturális hatásait, különös tekintettel a rendező országok és közösségek gazdaságára és társadalmi struktúrájára gyakorolt befolyásukra. Kutatásunk során számos fontos megállapításra jutottunk, amelyek rámutatnak arra, hogy a sportesemények jelentős gazdasági előnyökkel járhatnak, mint például a turizmus növekedése, a helyi vállalkozások tevékenységének élénkülése és az infrastruktúra fejlesztése. Ugyanakkor azonosítottunk számos társadalmi kihívást is, beleértve a költségvetési túllépéseket és a társadalmi elégedetlenséget, amelyek kezelése elengedhetetlen a rendezvények sikeréhez. A kutatásból kiderült, hogy szükség van egy integrált mutatószámra, amely képes a sportesemények várható társadalmi és gazdasági hatásait komplex módon értékelni. E mutatószám segíthetne a szervezőknek és döntéshozóknak abban, hogy a lehető legnagyobb mértékben kiaknázzák ezeket az előnyöket, miközben minimalizálják a potenciális negatív hatásokat. A jövőbeli kutatások fő célja egy olyan teljesítményértékelő módszertan kifejlesztése kell, hogy legyen, amely figyelembe veszi a társadalmi elvárásokat és gazdasági szempontokat egyaránt. Ez a módszertan lehetővé tenné a szervezők számára, hogy előre lássák és megfelelően kezeljék a sporteseményekkel járó társadalmi és gazdasági kihívásokat. A társadalmi vélemények és kihívások megfelelő mérése és kezelése kulcsfontosságú az események pozitív hatásainak maximalizálása és a negatív hatások minimalizálása érdekében. Ezen felül, a controlling eszközének integrálása a mutatószámokba lehetővé tenné a szervezők számára, hogy folyamatosan figyelemmel kísérjék és értékeljék a sportesemények gazdasági és társadalmi hatásait. Ez a megközelítés hozzájárulna a gazdasági hatékonyság és a társadalmi jólét egyensúlyának megteremtéséhez. A jelen tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a nagyszabású sportesemények gazdasági és szociokulturális hatásainak megértése és kezelése összetett feladat, amely átfogó előkészítést és folyamatos értékelést igényel. A jövőbeli kutatásoknak és fejlesztéseknek az új teljesít

1. táblázat: A vizsgált világbajnokságok gazdasági összehasonlítása

Esemény	Beruházások (milliárd euró)	Közlekedési Infrastruktúra (milliárd euró)	Új Munkahelyek	GDP Növekedés (%)	Társadalmi vélemény:
Németország 2006	1,5	5,6	50 000	2,4	A német lakosság sikeresnek gondolta.
Dél-Afrikai Köztársaság 2006	1,43	1,58	500 000	0,5%	Magas bűnözési ráta, távol van Európától
Brazília 2014	2,8	8,53	743 000	0,2% – 7,1% (várostól függően)	Tömeges tüntetések, költségkerettúllépések
Oroszország 2018	12,46	3,23	220 000	1,1%	Politikai korrupció, hosszútávú előnyöket a társadalom kritizálta.

Forrás: Saját szerkesztés

ményértékelő módszertanok és mutatószámok kifejlesztésére kell összpontosítaniuk, amelyek képesek integrálni a gazdasági hatékonyságot és a társadalmi jólétet, valamint előre láthatóvá teszik a sportesemények társadalmi és gazdasági következményeit. Ezen erőfeszítések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a nagyszabású sportesemények teljes potenciáljukat kibontakoztatva, elősegítsék a rendező közösségek gazdasági fejlődését és társadalmi kohézióját. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a jövőbeni kutatási projektek multidiszciplináris megközelítést alkalmazzanak, amely magában foglalja a gazdaságtudomány, a társadalomtudományok és a sporttudomány területeit is. Az ilyen típusú kutatás elősegítheti a sporteseményekkel kapcsolatos döntéshozatali folyamatokat, támogatva a szervezőket abban, hogy olyan eseményeket hozzanak létre, amelyek hosszú távon pozitívan járulnak hozzá a házigazda közösségek gazdasági és társadalmi jólétéhez.

IRODALMI FELDOLGOZÁS

- ANDRÁS, K. – SZABADOS, G. (2010): A hivatásos labdarúgás nemzetközi eseményeinek gazdasági hatása, Egyetemi előadás, TF Sportágak Gazdaságtana, Tárgyfelelős: András Krisztina, Budapest.
- ANDRÁS, KRISZTINA – KOZMA, MIKLÓS (2014): A nagy nemzetközi sportesemények gazdasági hatásai, In: A területi fejlődés dilemmái, Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged, pp. 105-120. ISBN 978-963-306-344-6.
- BAADE, R. – MATHESON, V. (2004): The Quest for the Cup: Assessing the Economic Impact of the World Cup, *Regional Studies*, 38(4), pp. 343-354. DOI: 10.1080/03434002000213888.
- BAUMANN, R.W. – MATHESON, V.A. – MUROI, C. (2009): Bowling in Hawaii Examining the Effectiveness of Sports-Based Tourism Strategies, *Journal of Sports Economics*, 10(1), pp. 107-123. DOI: 10.1177/1527002508327401.
- BURGAN, B. – MULES, T. (1992): Economic Impact of Sporting Events, *Annals of Tourism Research*, 19(4), pp. 700-710. DOI: 10.1016/0160-7383(92)90062-T.
- BUSINESS REVIEW (2022): A sportesemények gazdasági hatása. Letöltve: <https://business-review.eu/business/sports/the-economic-impact-of-sports-events-236529>.
- CARSON, R.T. (2012): Contingent Valuation: A Practical Alternative When Prices Aren't Available, *Journal of Economic Perspectives*, 26(4), pp. 27-42. DOI: 10.1257/jep.26.4.27.
- Cathedrals: Marks of Their Eras.” *Star Tribune*, September 2, 2016; Letöltve: <http://www.startribune.com/stadiums-cathedrals-marks-of-their-eras/392207411/>.
- CROMPTON, J. (2006): Economic Impact Studies: Instruments for Political Shenanigans?, *Journal of Travel Research*, 45(1), pp. 67-82. DOI: 10.1177/0047287506288870.
- DUBIK, I. (2015): Az utóbbi három labdarúgó világbajnokságok összehasonlítása és gazdasági hatása turizmusra. Letöltve: https://dolgozattar.uni-bge.hu/3724/1/Igor_Finish%2012.pdf.
- DWYER, L. – FORSYTH, P. – SPURR, R. (2004): Evaluating Tourism's Economic Effects: New and Old Approaches, *Tourism Management*, 25(3), pp. 307-317. DOI: 10.1016/S0261-5177(03)00131-6.
- E&Y (2011): Sustainable Brazil – Social and Economic Impacts of the 2014 World Cup. Ernst & Young, Letöltve: [http://www.ey.com/publication/vwlassets/sustainable_brazil_-_world_cup/\\$file/copa_2014.pdf](http://www.ey.com/publication/vwlassets/sustainable_brazil_-_world_cup/$file/copa_2014.pdf).
- FIGYELŐ (2023): A hazai rendezésű mega-sportesemények társadalmi és gazdasági hatásai. Letöltve: <https://figyelo.hu/hirek/a-hazai-rendezesu-mega-sportesemenyek-tarsadalmi-es-gazdasagi-hatasai-202060/>.
- GETZ, D. (2008): Event Tourism: Definition, Evolution, and Research, *Tourism Management*, 29(3), pp. 403-428. DOI: 10.1016/j.tourman.2007.07.017.
- GROZEA-HELMENSTEIN, D. – KLEISSNER, A. (2003): Ökonómische Auswirkungen der Olympischen Winterspiele 2010 in Salzburg. Studie in Auftrag des Candidature Committee of the Olympic Games Salzburg. Letöltve: <https://ams-forschungsnetzwerk.at/downloadpub/spea%20euro2008-oekonomische%20effekte.pdf>.
- GWSmbH OSNABRÜCK (2010): A németországi labdarúgó világbajnokság adatai. In ANDRÁS, K. – SZABADOS, G. (2010): A hivatásos labdarúgás nemzetközi eseményeinek gazdasági hatása. Egyetemi előadás, TF Sportágak Gazdaságtana, Tárgyfelelős: András Krisztina, Budapest, 2010. szeptember 1.
- HEINEMANN, K. (1995): Einführung in die Ökonomie des Sports: Ein Handbuch, Hofmann, Schorndorf. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1130000798127449216>.
- HELMENSTEIN, C. – KLEISSNER, A. – MOSER, B. (2007): Makroökonomische und sektorale Effekte der UEFA EURO 2008 in Österreich, SportsEconAustria Institut für Sportökonomie, Wien. Letöltve: <https://ams-forschungsnetzwerk.at/downloadpub/spea%20euro2008-oekonomische%20effekte.pdf>.
- HUANG, H. – MAO, L.L. – KIM, S.K. – ZHANG, J.J. (2014): Assessing the Economic Impact of Three Major Sport Events in China: The Perspective of Attendees, *Tourism Economics*, 20(6), pp. 1277-1296. DOI: 10.5367/te.2013.0340.
- JASMAND, S. – MAENNIG, W. (2008): Regional Income and Employment Effects of the 1972 Munich Olympic Summer Games, *Regional Studies*, 42(7), pp. 991-1002. DOI: 10.1080/00343400701654095.
- KURTZMAN, J. (2005): Economic Impact: Sport Tourism and the City, *Journal of Sport & Tourism*, 10(1), pp. 47-71. DOI: 10.1080/14775080500101551.
- LAMLA, M.J. – STRAUB, M. – GIRSBERGER, E.M. (2014): On the Economic Impact of International Sport Events: Micro-evidence from Survey Data at the Euro 2008, *Applied Economics*, 46(15), pp. 1693-1703. DOI: 10.1080/00036846.2014.881972.
- LI, S.N. – BLAKE, A. – THOMAS, R. (2013): Modelling the Economic Impact of Sports Events: The Case of the Beijing Olympics, *Economic Modelling*, 30(January), pp. 235-244. DOI: 10.1016/j.econmod.2012.09.013.
- MATHESON, V. (2009): Economic Multipliers and Mega-Event Analysis, *International Journal of Sport Finance*, 4(1), pp. 63-70. Letöltve: https://crossworks.holycross.edu/econ_working_papers/104.
- MÜNCHEN IHK (2010): A németországi labdarúgó világbajnokság adatai. In ANDRÁS, K. – SZABADOS, G. (2010): A hivatásos labdarúgás nemzetközi eseményeinek gazdasági hatása. Egyetemi előadás, TF Sportágak Gazdaságtana, Tárgyfelelős: András Krisztina, Budapest, 2010. szeptember 1.
- NÉMETH, V. (2023): A hazai rendezésű mega-sportesemények társadalmi és gazdasági hatásai, *OEconomus*. Elérhető: Letöltve: <https://www.oekonomus.hu/irasok/a-hazai-rendezesu-mega-sportesemenyek-tarsadalmi-es-gazdasagi-hatasai/>.

- PAPANIKOS, G.T. (2003): Development Effects of the 2004 Olympic Games: Post Olympic Exploitation of Infrastructures and Equipment. Report prepared for the Government of Greece. Letöltve: http://www.atiner.gr/gtp/ggoa_periexomena.pdf.
- PORTER, P. – FLETCHER, D. (2008): The Economic Impact of the Olympic Games: Ex Ante Predictions and Ex Post Reality, *Journal of Sport Management*, 22(4), pp. 470-486 DOI: 10.1123/jsm.22.4.470.
- Responses are Weighted by Each Expert's Confidence. See IGM Forum. „Sports Stadiums.” January 31, 2017; Letöltve: <http://www.igmchicago.org/surveys/sports-stadiums>.
- REUTERS (2014): World Cup Leaves Brazil Costly Stadiums, Poor Public Transport. Letöltve: <http://uk.reuters.com/article/2014/06/05/uk-brazil-worldcupinfrastructure-idUKKBN0EG24F20140605>.
- ROSE, A.K. – SPIEGEL, M.M. (2011): The Olympic Effect, *The Economic Journal*, 121(June), pp. 652-677. DOI: 10.1111/j.1468-0297.2010.02407.x.
- SLOWEY, KIM. (2016): „Inglewood Mayor: Near-\$3B Rams Stadium to Add 22K New Construction Jobs.” *Construction Dive*, January 15, 2016; Letöltve: <http://www.constructiondive.com/news/inglewood-mayor-near-3b-rams-stadium-to-add-22k-new-construction-jobs/412203/>.
- SPELLING, O.R. (1996): Mega Event as Strategy for Regional Development The Case of the 1994 Lillehammer Winter Olympics, *Entrepreneurship & Regional Development: An International Journal*, 8(4), pp. 321-343. DOI: 10.1080/08985629600000018.
- SZYMANSKI, S. (2002): The Economic Impact of the World Cup, *World Economics*, 3(1), pp. 169-177. Letöltve: <https://ideas.repec.org/a/wej/wldecn/96.html>.
- TAKS, M. – KESENNE, S. – CHALIP, L. – GREEN, C.B. (2011): Economic Impact Analysis Versus Cost Benefit Analysis: The Case of a Medium-Sized Sport Event, *International Journal of Sport Finance*, 6(3), pp. 187-203. <https://scholar.uwindsor.ca/humankineticspub/20>.
- THE SPORT JOURNAL (2008): A sportesemények gazdasági hatásvizsgálatáról szóló tanulmányok áttekintése. Letöltve innen: <https://thesportjournal.org/article/a-review-of-economic-impact-studies-on-sporting-events/>.
- VÖRÖS, T. (2024): Költség-haszon elemzési keretrendszer sportberuházások társadali-gazdasági értékeléséhez, *Közgazdasági Szemle, LXIV. évf., 2017. április* (394–420. o.) Letöltve: <https://real.mtak.hu/51208/>.
- WICKER, P. (2019): Positive and Negative Externalities of Sport Events: From Well-being, Pride, and Social Capital to Traffic and Crime, in P. Downward, B. Frick, B. R. Humphreys, T. Pawlowski, J. E. Ruseski, & B. P. Soebbing (Eds.), *The SAGE Handbook of Sports Economics* (pp. 428-438). Los Angeles u.a.: SAGE Reference. Letöltve: <http://digital.casalini.it/97815264444523>.
- YIM, B.H – BYON, K.K (2020): ‚Critical Factors in the Sport Consumption Decision Making Process of Millennial Fans: A Revised Model of Goal-Directed Behavior’, *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, vol. 21, no. 3, pp. 427-47. DOI: 10.1108/IJSMS-03-2019-0031.